

ISKUSTVA U INTEGRACIJI DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

O pće je prihvaćno gledište u svijetu da svako dijete ima pravo na razvoj u skladu sa svojim individualnim mogućnostima. Tako se i kod nas javlja integracijski oblik odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju kao moderna tendencija u odgojno-obrazovnoj praksi.

Osnovna uloga predškolskog odgoja je da pridonosi povoljnom i cjelovitom razvoju osobnosti svakog djeteta pa i djeteta s teškoćama u razvoju, a isto tako i da pridonosi kvaliteti njegovog života. U prirodnom ozračju društva vrašnjaka dijete s teškoćama u razvoju će pokazati rezultate svojih osobnih mogućnosti koje je potrebno uočiti i dalje stimulirati.

Da bi integracija uopće započela potrebno je skrenuti pozornost na nekoliko vrlo bitnih činjenica koje od samog početka utječu na njezinu uspješnost.

Neke od njih su:

- Zastupljenost svih profila stručnjaka (unutar stručnog tima vrtića) za provodenje integracije
- Razvojni status djeteta koje se integrira (poželjno je da je dijete donekle samostalno, po mogućnosti razvijene osnovne kulturno-higijenske navike te da je prisutna mogućnost socijalizacije)
- Pripremljenost prostora i spremnost odgajatelja da prihvati takvo dijete u skupinu

Odgajatelji su sa svojim mišljenjima i stavovima ipak najvažniji čimbenik "ukljućenja" djeteta s teškoćama u razvoju. Kod njih su najčešće prisutni negativni stavovi prema ovoj djeci koji se najčešće opravdavaju na način da:

- Odgajatelj nema dovoljno iskustva u radu s takvom djecom
- Nije dovoljno educiran pa je rad s takvim djetetom za njega nepoznanica iz čega proizlazi nesigurnost
- Nije u mogućnosti realizirati programske zadatke u skupini jer mu je to dijete prepreka u radu
- Ne zna kako će reagirati ostala djeca na prisustvo takvog djeteta (hoće li mu se izrugivati, izbjegavati ga, ismijavati i sl.)

Dv Sesvete i DV Leptir imaju pozitivne rezultate i dobra iskustva u integraciji i to već od 1986 godine, kada je u vrtić prvi puta primljeno dijete s dijagnozom Down-ova sindroma.

Godine 1990. stručni tim se proširuje, kompletira i započinje ozbiljniji korak u projektu integracije u ovim vrtićima.

Slijepa djevojčica Ana je prva koja je integrirana u vrtić. U vrtiću je provela četiri pedagoške godine nakon čega je upisana u redovnu osnovnu školu, gdje sada pohađa šesti razred. U školi je naišla na povoljno ozračje te bez velikih poteškoća svladava svakodnevne prepreke pri dolasku u školu i odlasku. Mnogo joj pomažu prijatelji. Važno je naglasiti da je Ana odlična učenica u svim razredima do sada i da redovito pronalazi slobodno vrijeme da posjeti naš vrtić i svoju tetu Ljubicu.

Seminar o inkluziji djece s posebnim potrebama, Trakošćan 1996.

Nakon Ane u vrtić je integriran dječak Matej s dijagnozom Down-ova sindroma. I on je, kao i Ana, vrlo brzo zadobio simpatije u vrtiću kako kod djece tako i kod djelatnika. Njegovim boravkom u vrtiću pobijeni su negativni stereotipi prema mentalnoj retardaciji kao i pogrdni nazivi, npr.: glup,

retardiran, mongoloid i sl. On je za djecu bio samo Matej - ravnopravni prijatelj u skupini. Poslije Mateja uspješno su integrirani još i Ivan i Anja, zatim još jedan slijepi dječak Matko i trenutačno dje-vojića Helena također sa Down-ovim sindromom.

Uspješnom socijalizacijom u odgojnu skupinu pobijeno je mišljenje da su ona baš uvijek ovisna o tuđoj pomoći, nesamostalni, da nemaju razvijeno vlastito mišljenje, nemaju interes za igru i sl. te da im je mjesto negdje drugdje, u posebnim, specijalnim ustanovama. Cijelo to vrijeme bila je potrebna najveća moguća suradnja s roditeljima.

Važno je naglasiti da u Zakonu postoji odredba da se u odgojnoj skupini u koju je integrirano dijete s teškoćama u razvoju smanji broj ostale djece. Mi na našem području to nismo mogli provesti jer postoji velika potreba za smještajem djece u dječji vrtić.

Zato najveću zahvalnost dugujemo odgajateljima, a posebno teti Ljubici, Đurđi, Danici, Marijani, Nadi, Marici, Nataliji, Mirjani, Višnji, Ines i Tanji koje su željele prihvatiti svu ovu djecu s teškoćama u razvoju u svoju skupinu bez ikakve nadoknade (materijalne). Neka ih prate riječi prof.dr. Helbriggea: **Samo onaj koji pomaže može biti zdrav i sretan čovjek.**

INTERVJU MIŠLJENJA ODGAJATELJA (KOJI SADA U SKUPI- NI IMAJU DJECU SA DOWN-OVIM SINDRO- MOM)

Pitanje: Kako ste se osjećali kad ste saznali da će djevojića Helena doći u vašu skupinu?

Tanja: Zabrinuto; što raditi s takvim djetetom? Kako će reagirati na mene i ostalu djecu? Što u slučaju konfliktnih situacija? Hoće li ometati rad u skupini?

Višnja: Kako može reagirati osoba koja je odlučila svoj život i posao posvetiti djetetu, njegovoj dobrobiti, počevši od njege, higijene, odgoja te formiranja djetetove ličnosti? Jasno da je bila prisutna znatiželja da se, što je više moguće dozna što je zapravo Syndrom Down. Kako i zašto dolazi do toga? Prisutna je i želja da sam odgajatelj iskusi kako je živjeti i dijeliti dio dana s takvim djetetom. Mislim da je najvažnija ljubav prema djetetu, bez obzira na teškoće koje dijete ima, kako bi upoznao mogućnosti takvog djeteta i surađivao s njime.

Ni u jednom trenutku nisam osjećala strah. Čovjeka motivira želja da pomogne. U suradnji s članovima stručnog tima u našem vrtiću nastojali smo omogućiti djetetu socijalizaciju u skupini. I dijete s teškoćama u razvoju vuče težnja ka ostaloj djeci, zapravo ka velikoj skupini djece. Željeli smo pokazati njima i njihovim roditeljima da dijete sa Syndrom Down može biti ravnopravan sudionik u skupini, da je ono osoba koja može biti polaznik vrtića, željeli smo mu omogućiti pozitivan razvoj svi-

jesti o vlastitim mogućnostima. Nastojali smo pokazati da dijete s teškoćom može biti prihvaćeno ravnopravno unutar skupine.

Pitanje: Jeste li imali prethodna iskustva u radu s takvim djetetom?

Tanja: Nisam ih imala, stoga sam odmah molila za pomoć članove stručnog tima.

Seminar o inkluziji djece s posebnim potrebama, Trakošćan 1996.

Višnja: Imala sam već iskustva. Prethodno iskustvo bilo je vrijedno jer sam unazad četiri godine također imala u skupini dijete sa Down-ovim sindromom.

Pitanje: Kako je protekao prvi susret s djetetom?

Tanja: Bila sam ugodno iznenađena jer je djevojčica izuzetno njegovana, draga, simpatična, s mnogo manjim vanjskim karakteristikama svoje teškoće nego što sam očekivala.

Višnja: Kad je djevojčica konačno stigla u skupinu, nije se osjećalo nikakvo opiranje, nepovjerenje ili odbijanje. Helena je vrlo simpatična, draga, razvijenih kulturno-higijenskih navika, njegovana, znatiželjna. U prvom trenutku se ničim nije razlikovala od ostale djece. Bio je to ostaloj djeci također veliki poticaj da uvide i shvate kako i djeca s teškoćama (problemom) u svom razvoju mogu biti jednaka kao i ostala. Daljnja izjava djece bila je: ona je još malena (zbog rasta) pa će naučiti zajedno s nama pričati.

Djeca je bez sustezanja prihvaćaju u igri (koliko to Helena želi), pozivaju je. Na njenu inicijativu ili poziv trenutno ostavljaju igru i prilaze joj. Stečeno je međusobno povjerenje, što smatram od iznimne važnosti. Dijete se prilagodilo skupini, a i cijela se skupina prilagodila njoj zajedno s roditeljima.

Pitanje: Kako dijete reagira na proces rada?

Tanja: U početku je promatrala sobu dnevnog boravka i djecu. Onako draga i umiljata vrlo brzo je pridobila djecu. O njoj se brinu kao o mlađoj sestri, pomažu joj i prihvaćaju je sa svim njezinim različitostima. Ponekad sudjeluje u aktivnostima samoinicijativno, a ponekad na poziv djece. Najviše se voli igrati u centru lutaka i ne smeta u procesu rada.

Višnja: U toku godine Helena nikad nije bila ometajući čimbenik u našim djelatnostima. Projekt Slikovnica koji se provodio u grupi zaokupljao ju je često. Aktivno je sudjelovala u posjetama, setnjama, izradi slikovnica, predstavama, a naročito u čitanju slikovnica.

Ostala djeca su uvijek pronašla strpljenja da joj pomognu u pričanju, vođenju u setnju, obuvanju, izuvanju, svlačenju. U različitim centrima igara odlično se snalazi. Ponekad sama inicira igre, ponekad želi suigrača, a ponekad i nešto joj djeca odobravaju.

ZAVRŠNO MIŠLJENJE

Tanja: *Smatram da smo njenim dolaskom u skupinu svi obogaćeni za jedno veliko iskustvo u ljubavi prema bližnjem bez obzira na različitost.*

Višnja: *Zahvaljujući defektologu i stručnoj literaturi, patronažnoj službi i odlasku na Slobodinu, čovjek zapravo spozna koliko malo zna o djeci s teškoćama u razvoju, o tome pomaže li takvoj osobi ili ne?! Ali svaki i najmanji pokušaj usmjeren na dijete s teškoćama u razvoju vrijedan je pažnje. Stoga želim da djeca s teškoćama u razvoju budu u mogućnosti da u našem društvu naidu na strpljivost, ustrajnost i savjesnost ljudi koji ih okružuju. Naglašavam važnost suradnje roditelja i vrtića jer bez te suradnje i međusobnog povjerenja nema poticajnog razvoja i napredovanja djeteta.*

Sreća ispunjenog života svakog djeteta, a posebno djeteta s teškoćama u razvoju zavisi i od njegova starta u životu. To znači i od sredine u kojoj živi, koja ga razumije, potiče ili ne potiče, od obitelji, prijatelja, susjeda, škole ... i njihova snalaženja u prihvaćanju djeteta s teškoćama u razvoju onakvima kakvi oni jesu.

Zahvaljujem se na pomoći pri provedbi ovog Projekta o integraciji članovima razvojne djelatnostima i odgajateljima. Posebno se zahvaljujem ravnateljicama Ružici Škrapec i Branki Brlečić koje imaju maksimalno razumijevanje za djecu s teškoćama u razvoju.

Nada Mladiček, dipl.
defektolog